

Invitation au voyage¹

Mon enfant, ma sœur²,
Songe à³ la douceur⁴
D'aller⁵ là-bas⁶ vivre ensemble⁷!

¹ De “uitnodiging tot de reis” is één van de gedichten uit de bundel *les fleurs du mal* van Charles Baudelaire. In deze bundel laat Baudelaire zich niet erg lovend uit over vrouwen en er is al heel lang discussie over de vraag of hij niet een echte vrouwenhater was. Als dat zo is, dan ligt het niet erg voor de hand om te denken dat de ik-figuur samen met zijn geliefde romantisch in een bootje stapt om ergens te gaan picknicken waar het rustig is....

Waarschijnlijker is het dat het in dit gedicht om een droomachtige visie van een exotisch, ideaal land gaat, waar alles kalm, geordend en harmonieus is.. Is dat de wereld zoals wij die om ons heen zien? *Les fleurs du mal* betekent *de Bloemen van het Kwaad*. Het *kwaad*, dat is de wereld waarin we leven en het leven dat nu eenmaal geleefd moet worden. Veelbetekenend is dat Baudelaire aan één serie van zijn gedichten de titel *Le spleen et le mal* gaf. Voor het Engelse woord *spleen* heeft het Frans nooit een eigen equivalent gevonden. Het is *het lijden aan de wereld*, wat in het Duits *Weltschmerz* wordt genoemd. Het is het verlangen naar een ander soort wereld en het verlangen om te ontsnappen uit de realiteit van het hier en nu (escapisme).

Hier valt duidelijk de invloed van de leer van de Griekse filosoof Plato te bespeuren. In de oudste Griekse filosofie waren er twee stromingen: de éne die verkondigde dat alles steeds in beweging is (*panta rei* – alles stroomt), de andere dat alles één en onveranderlijk is en dat alle verandering niet echt is, maar door ons wordt waargenomen door onze bedrieglijke zintuigen. Plato verenigt de twee stromingen: Wij bestaan uit ziel en lichaam. Een vast omlijnd aantal zielen leeft in een onveranderlijke, niet met de zintuigen waarneembare wereld waar alles goed is geordend en de volmaakte vormen bestaan van alles wat in de zintuiglijk waarneembare wereld gebrekkig is. (Bij die volmaakte vormen bestaat een hiërarchie. De hoogste volmaakte vorm is die van de schoonheid. Baudelaire heeft enkele gedichten opgedragen aan de schoonheid (à la Beauté), en ook in dit gedicht wordt *la Beauté* vermeld.)

Af en toe heeft treft een ziel het ongeluk om in een lichaam in de zintuiglijk waarneembare wereld terecht te komen. Die ziel moet daarin opgesloten blijven, tot het moment van de bevrijding: het einde van dit aardse leven. De ziel keert dan terug naar de wereld waar alles volmaakt is en het is maar te hopen dat die weer niet opnieuw in een lichaam terecht komt.

Het hele gedicht *invitation au voyage* wordt dus gekenmerkt door een sfeer van escapisme, verlangen en een zoektocht naar schoonheid en rust in een wereld waar alles op ideale wijze geordend is. En dat alles in een symbolisch bootje.

Het is van grote betekenis dat de titel is *uitnodiging tot de reis*, niet *tot een reis*. Dat maakt die reis wel tot een heel bijzondere.

² Mon enfant, ma soeur: Deze begrippen moeten niet letterlijk worden opgevat als *mijn kind*, *mijn zus*, maar ze duiden op een heel nauwe band tussen de ik-figuur en de of het aangesprokene. Het is niet ondenkbaar dat de ik-figuur tot zijn eigen ziel spreekt, die immers uit een andere wereld dan de zintuiglijk waarneembare afkomstig is.

³ Songer à (verg. [penser à] = dromen van

⁴ Zachtheid, tederheid of zoetheid. Hier verwijst het naar een ideale, vredige toestand van harmonie en geluk.

⁵ D'aller: uitleg van *la douceur*, de vredigheid van het gaan

⁶ daarginds (heen)– verwijst naar het ideale land waar alles vredig is – het leven na de dood??

⁷ Aller vivre ensemble – samen gaan leven

Aimer⁸ à loisir⁹,
 Aimer et mourir¹⁰
 Au pays¹¹ qui te ressemble¹²!

 Les soleils mouillés¹³
 De ces ciels¹⁴ brouillés¹⁵
 Pour mon esprit¹⁶ ont les charmes¹⁷
 Si¹⁸ mystérieux¹⁹
 De²⁰ tes²¹ traîtres²² yeux²³,
 Brillant²⁴ à travers²⁵ leurs larmes²⁶.

⁸ aimer = beminnen, van elkaar houden

⁹ loisir = vrije tijd, ontspanning ; à loisir – in een ontspannen sfeer, rustig, kalm

¹⁰ mourir – sterven

¹¹ au (samentrekking van à le) pays – in het land

¹² qui te ressemble – dat op je lijkt. Deze bepaling is veelbetekenend: de/het aangesprokene heeft dezelfde kenmerken als het land waar alles ideaal is geordend!

¹³ les soleils mouillés – de natte zonnen - een paradoxale uitdrukking, omdat de zon het symbool van warmte en droogte is. Iets positiefs (de zon) wordt getemperd door verdriet of melancholie (regen of tranen). De dichter beleeft momenten van helderheid en vreugde, maar deze zijn verduisterd of "nat" gemaakt door iets droevigs, zoals tranen of pijnlijke herinneringen.

¹⁴ Ciel = hemel, lucht

¹⁵ brouillé – verward, troebel, verstoord (als je met iemand bent gebrouilleerd, heb je een verstoorde relatie met die persoon)

¹⁶ pour mon esprit = voor mijn geest, voor mijn innerlijk

¹⁷ charme = bekoring. De hele zin betekent dus: de natte zonnen van deze vertroebelde luchten hebben bekoringen voor mijn innerlijk > De natte zonnen van deze bewolkte hemels oefenen aantrekkingskracht op me uit > ik word bekoord door de natte zonnen van deze bewolkte hemels.

¹⁸ si = zo

¹⁹ mystérieux, *si mystérieux* is nog een bepaling bij *charmes* – de zo mysterieuze charmes/bekoring van ...

²⁰ van

²¹ jouw

²² verraderlijke

²³ ogen: de natte zonnen van deze vertroebelde luchten hebben voor mijn geest de zo mysterieuze bekoring van jouw verraderlijke ogen/de mysterieuze bekoring die van jouw ogen uitgaat...

²⁴ stralend

²⁵ à travers = door ... heen

²⁶ hun tranen. Het gaat hier steeds om de tegenstelling van iets wat mooi/goed is, maar bedorven wordt door bepaalde elementen (de warme zon die nat is, de vertroebelde wolken, de ogen die wellicht mooi/goed zijn, maar toch weer verraderlijk schitteren door de tranen heen... Is de toegesprokene een geliefde die de dichter heeft afgewezen? Of moeten we het hier ook weer spiritueel zoeken en ons herinneren dat de zintuigen als bedrieglijk worden afgeschilderd, omdat ze ons weg houden van de echte werkelijkheid die we niet met zintuigen waar kunnen nemen? Vandaar *verraderlijke* ogen?

Là²⁷, tout n'est qu'²⁸ ordre²⁹ et beauté³⁰,
Luxe³¹, calme³² et volupté³³!

Vois³⁴ sur ces canaux³⁵
Dormir³⁶ ces vaisseaux³⁷
Dont³⁸ l'humeur³⁹ est vagabonde⁴⁰;
C'est⁴¹ pour assouvir⁴²
Ton moindre désir⁴³
Qu'ils viennent du bout du monde⁴⁴.

— Les soleils couchants⁴⁵
Revêtent⁴⁶ les champs,
Les canaux, la ville entière⁴⁷,
D'hyacinthe et d'or⁴⁸;
Le monde s'endort⁴⁹
Dans une chaude lumière⁵⁰.

²⁷ là = daarginds, een verwijzing naar de ideale wereld

²⁸ tout n'est que = alles is niets dan, alles is alleen maar

²⁹ geordendheid

³⁰ schoonheid (de hoogste vorm in Plato's ideeënwereld!)

³¹ weelde

³² kalmte

³³ genot

³⁴ gebiedende wijs: zie (eens), kijk eens naar...

³⁵ op deze kanalen (canaux: meervoud van *canal*)

³⁶ Slapen, rustig liggen

³⁷ deze vaartuigen, deze boten

³⁸ waarvan

³⁹ l'humeur: gemoedstoestand, aard

⁴⁰ vagabond: zwervend, rusteloos

⁴¹ dat (dat slapen van de schepen) is om

⁴² assouvir – voldoen aan

⁴³ je geringste verlangen = wat je ook maar wenst

⁴⁴ namelijk, dat de boten van het einde van de wereld komen (van de plaats waar alles *luxe*, *calme* en *volupté* is). De schepen liggen klaar om aan de wensen van de/het aangesprokene te voldoen en weer naar het einde van de wereld (en verder) te gaan.

⁴⁵ letterlijk: de ondergaande zonnen; het (dichterlijk) meervoud is hier gebruikt om de intensiteit te benadrukken: *de ondergaande zon*

⁴⁶ bekleden, bedekken (de ondergaande zon bekleedt, bedekt)

⁴⁷ de kanalen, de hele stad

⁴⁸ met (de kleur van) hyacint en goud

⁴⁹ de wereld slaapt in

⁵⁰ in een warm licht - hier wordt de overgang van het bewustzijn (van overdag) naar een toestand van onderbewustzijn (de nacht) beschreven, in het onderbewustzijn kun je de wereld bereiken waar alles volmaakt is.

Là, tout n'est qu'ordre et beauté,
Luxe, calme et volupté.
